

Status	Datum vergadering Gedeputeerde Staten	Eindtermijn
Openbaar	12 november 2024	n.v.t.

Onderwerp

Vervolg Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG)

Advies

1. Vast te stellen de GS-brief aan PS Vervolg Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).
2. Vast te stellen de GS-brief aan externe gebiedspartners Vervolg Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).
3. In te stemmen met verzending van de GS-brief aan externe gebiedspartners vanuit de mailboxen van de drie gebiedsgedeputeerden
4. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het Vervolg van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om

In de brief aan Provinciale Staten:

- een regel toe te voegen waarin is aangegeven dat er een aparte sessie voor OER komt;
- op de eerste pagina als eerste kopje op te nemen: **“De doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat blijven overeind.” (dit i.p.v. het kopje Ambitie, doelen etc)**
- op pagina 2 onder “2) Ontwikkelen kaderstellend beleid” na “beleidsdoelen”, “landbouw, natuur, stikstof, klimaat en water” te verwijderen.
- onderaan pagina 2 de laatste zin te verwijderen.

In de brief aan de gebiedspartners:

- in de eerste zin van de vijfde alinea “te” toe te voegen voor “voeren”.

Bijlagen

1. GS-brief aan PS Vervolg Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).
2. GS-brief aan externe gebiedspartners Vervolg Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

1 Toelichting voor het College

De context waarin we het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (hierna ZH-PLG) uitvoeren is in een jaar tijd drastisch veranderd. Bijna direct na het opleveren van het Voorontwerp ZH-PLG op 1 juli 2023 is het kabinet Rutte IV gevallen en werd het Transitiefonds landelijk gebied controversieel verklaard. Met de komst van het Hoofdlijnenakkoord en het Regeerprogramma van het nieuwe kabinet medio dit jaar, is duidelijk geworden dat het Transitiefonds is ingetrokken en dat ook het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) gestopt is.

Waarom doorgaan met het ZH-PLG?

Een leefbaar en vitaal platteland is en blijft voor ons de ambitie. De opgaven en uitdagingen die voor ons liggen zijn niet verdwenen. De doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat blijven overeind. De land- en tuinbouw moet veerkrachtig genoeg zijn om nu en in de toekomst bij te dragen aan deze doelen. Ook de kwaliteit van de natuur staat door verschillende factoren onder druk. Stikstofemissies vanuit verschillende bronnen zijn een belangrijke drukfactor, maar ook hydrologie speelt een belangrijke rol. Deze situatie brengt problemen met zich mee: de vergunningverlening loopt stroef, het grootste gedeelte van de PAS-melders heeft nog altijd geen passende vorm van toestemming en/of oplossing en door lopende juridische procedures tegen de staat en mogelijke handhavingsverzoeken aan GS, stijgt de kans op een strenger generiek rijksbeleid.

Heroriëntatie op de aanpak

De koerswijziging van het Rijk vraagt om een heroriëntatie op onze aanpak. De aanpak van het ZH-PLG was tot dusver gericht op het op relatief korte termijn behalen van alle doelen voor het gehele landelijk gebied met het oog op omvangrijke middelen vanuit het Transitiefonds. Nu het perspectief op de omvangrijke middelen uit het transitiefonds weg is, wordt onze slagkracht om op korte termijn doelen te halen kleiner en is zo'n 'zwaar' sturingsmechanisme niet meer passend. Vooruitlopend op deze verandering is er een landbouwkoers ontwikkeld. Onderdeel van deze koers is een doordachte aanpak die inspeelt op de veranderende omstandigheden. In samenwerking met gebiedspartners zetten we, vanuit een aanpak van onderop, stappen om doelen voor natuur, stikstof, water en klimaat te realiseren. PZH wordt daarbij zelf ook meer vragende partij richting Rijk en Europa voor financiering. We hebben er alle belang bij om met onze partners te werken aan plannen waarmee we geld kunnen genereren om het doelbereik dichterbij te brengen.

Gebiedsgerichte samenwerking continueren, korte termijn projecten én lange termijn aanpak

Wij zien 2025 als een overgangsjaar met een heroriëntatie op onze meerjarige aanpak. De basis blijft de gebiedsgerichte samenwerking. Er is in de afgelopen twee jaar veel geïnvesteerd in onze gebiedsprocessen door onze gebiedspartners en onszelf, en hier gaan wij graag samen met onze gebiedspartners mee verder. De gebiedsgerichte samenwerking heeft niet alleen geleid tot meer (en meer integrale) samenwerking, onderling begrip en uitwisseling van kennis maar maakt ook dat we op korte termijn concrete projecten kunnen uitvoeren uit het Maatregelenpakket ZH-PLG. Voor de uitvoering van het maatregelenpakket heeft het Rijk €188 miljoen beschikbaar gesteld. Provinciale Staten hebben op 10 juli 2024 aanvullende middelen voor de Kaderrichtlijn Water (€2,3mln voor actuele metingen in NV-gebieden en projecten) en landbouw (2 miljoen in de bestemmingsreserve) beschikbaar gesteld.

Uitwerken van een gebiedsplan met partners per deelgebied

We gaan ons komend jaar samen met onze partners inzetten om vanuit de gebieden inzichtelijk te maken wat, aanvullend op het maatregelenpakket ZH-PLG, mogelijk is in de gebieden en tegen welke randvoorwaarden op korte en langere termijn. In elk deelgebied resulteert dit eind 2025 in een gebiedsplan.

Ontwikkeling van kaderstellend beleid op de lange termijn

In onze gebiedsgerichte aanpak van de afgelopen twee jaar hebben we geleerd dat een aanpak van onderop richting doelbereik van de provincie vraagt om, concreter dan nu, bestuurlijk richting te geven met provinciale kaders en instrumenten. De strategie van de provincie Zuid-Holland is nu gericht op het halen van doelen, door bottom-up gebiedsprocessen te continueren in combinatie met concretere provinciale beleidskaders en waar nodig de inzet van ons instrumentarium. Denk hierbij aan een actief grondbeleid, of het subsidiëren van plannen en innovaties.

Vanuit de provinciale taken en verantwoordelijkheden worden binnen de beleidsdoelen landbouw, natuur, stikstof, klimaat en water beleidsvoorstellen ontwikkeld voor de herziening 2025 van het omgevingsbeleid. De beleidsvoorstellen zijn bedoeld om enerzijds duidelijkheid te geven aan gebiedspartijen met welke kaders zij in de toekomst te maken krijgen en anderzijds om te borgen dat er daadwerkelijk vooruitgang komt op doelrealisatie voor natuur, waterkwaliteit en klimaat. Dit is ook nodig voor onderbouwing in vergunningverlening.

Uitwerken geïntegreerde aanpak voor samenhang ruimtelijke puzzel en ZH-PLG opgave

In het vastgestelde Ruimtelijk Voorstel is opgenomen dat dit kader nader thematisch en gebiedsgericht wordt uitgewerkt. Dat vraagt om een integrale benadering over alle thema's heen en sluit aan bij de wens van onze partners om de opgaven van het ZH-PLG in samenhang op te pakken met het ruimtelijk voorstel. De provincie werkt op basis van de input aan het vervolgproces voor uitwerking van de koers uit het ruimtelijk voorstel.

Contouren van de hernieuwde aanpak van het ZH-PLG

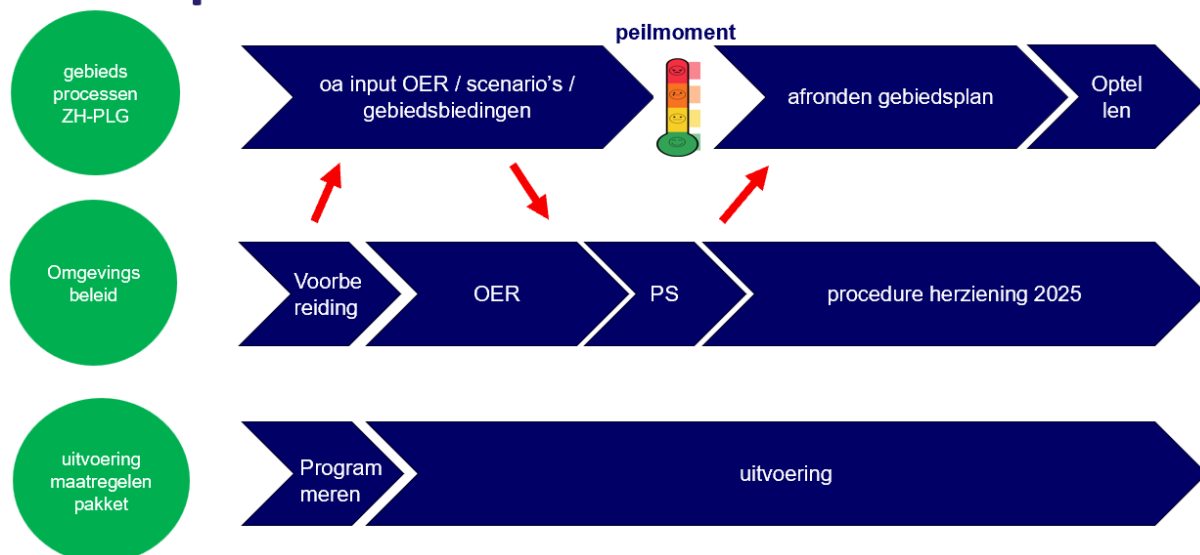
Samenvattend ziet de aanpak in het overgangsjaar 2025 er als volgt uit:

- We geven samen met onze partners op korte termijn uitvoering aan de projecten/maatregelen met de middelen die door het Rijk en Provinciale Staten beschikbaar gesteld zijn.
- Voor elk deelgebied ontwikkelen we samen met partners een gebiedsplan waarin komt te staan hoe de opgaven water, landbouw, stikstof, natuur en klimaat integraal kunnen worden opgepakt en welke randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. In gebieden die zover zijn vormt een startbeslissing de basis voor het proces richting gebiedsplan. We vragen gebiedspartijen om een integraal gebiedsbod als input voor het gebiedsplan. Een eerste stap, zoals in bv. de Krimpenerwaard, kunnen sectorale biedingen zijn die later worden samengevoegd tot een integraal bod.
- We geven nadere bestuurlijke richting met ons provinciaal Omgevingsbeleid voor de thema's grondwaterstand veenweiden, boerenlandvogels, drukfactoren N2000, KRW en NH3-reductie. In juli 2025 zal GS op basis van de Omgevings Effectrapportage (OER) en input vanuit de gebieden een voorstel doen voor beleidskeuzes.
- We verkennen, zodra meer duidelijk is wat het Rijk aan generiek beleid gaat ontwikkelen en welke inzet wil doen in gebieden, wat we met ons instrumentarium – aanvullend op de inzet van de gebieden – kunnen doen om de doelen te bereiken.

- We prioriteren waar we gebiedsgericht en waar we generiek doorgaan na het overbruggingsjaar 2025.
- De plicht voor het maken van een provinciaal programma landelijk gebied is komen te vervallen. We maken geen Ontwerp ZH-PLG. In plaats hiervan werken wij aan bovenstaande punten.

Hieronder is schematisch het procesontwerp 2025 weergegeven.

Hoofdprocessen 2025

Voor meer informatie over de onderdelen van de hernieuwde aanpak ZH-PLG verwijzen wij U graag naar de GS brief aan PS.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 5 - Versterken natuur in Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Voor dit besluit gelden geen directe financiële consequenties. Wel is het goed om helder te zijn over de financiële risico's van het programma. Het wegvallen van het Transitiefonds heeft een negatieve invloed op onze slagkracht en het tempo van de uitvoering. Het risico dat hiermee gepaard gaat is dat de financiële middelen ontoereikend zijn om de doelen in het landelijk gebied te halen.

Verder geldt een intern risico dat de provincie Zuid-Holland beschikt over een beperkte capaciteit voor het realiseren van plannen in het landelijk gebied. Dit heeft onder andere te maken met een krappe arbeidsmarkt die het lastig maakt om vacatures in te vullen door geschikte kandidaten.

De procesgelden 2025 t.b.v. het Programma ZH-PLG kunnen worden gedekt uit de in 2022 aan het Programma toegewezen 2x €10 mln. Hierbij moet worden opgemerkt dat:

- De eerder ten laste van deze post gebrachte vastgoedverwervingen die niet relateren aan het Maatregelenpakket ZH-PLG worden overgeboekt naar de GS-faciliteit ter zake.

- GS instemt met het verlengen en verruimen van de eerder aan het ZH-PLG gekoppelde (destijds) tijdelijke financiële faciliteit.

Juridisch kader

Niet van toepassing.

2 Voorafgaande besluitvorming

- GS besluit op 28 juni 2023 tot vrijgave van het Voorontwerp ZH-PLG aan het Rijk.
- GS Besluit op 26 maart 2024 tot Indiening Maatregelenpakket ZH-PLG bij LNV.
- GS Besluit op 12 juni 2024 brieven PS en partners over Hoofdlijnenakkoord en stand van zaken ZH-PLG inclusief Maatregelpakketten.
- GS besluit op 9 juli 2024 over de aanvraag specifieke uitkering (SPUK) Rpml.
- GS besluit op 9 juli 2024 over de vrijgave van het voorlopig afwegingskader ZH-PLG projecten aan de regio's ZH-PLG en de Waterschappen in Zuid-Holland.
- GS besluit op 9 juli 2024 over de vaststelling van de samenvatting van het Maatregelenpakket ZH-PLG.

3 Proces

De verschillende onderdelen van de hernieuwde aanpak ZH-PLG volgen grotendeels een eigen proces. Deze processen worden hieronder kort geschetst.

Uitvoeren van de projecten uit het Maatregelenpakket ZH-PLG

Op 5 november hebben GS het afwegingskader projecten ZH-PLG vastgesteld. Besluitvorming over de programmering van de projecten is vooralsnog eind 2024 voorzien. Verwacht wordt dat de eerste projecten in Q2 2025 kunnen starten.

Beweging in de gebieden centraal

De processtructuur naar een gebiedsplan ziet er in 2025 als volgt uit.

- Aan het begin van de voorbereidingsfase, Q4 2024 zijn er vanuit PZH handreikingen voor gebiedsbiedingen (zie bijlage 1).
- Aan het einde van de voorbereidingsfase, eind Q1 2025, is helderheid over opgaven, mogelijke oplossingsrichtingen, begroting en samenwerking in de verkenningsfase. Gebiedspartners maken hierover onderling afspraken. Het is aan de gebieden zelf hoe zij deze afspraken noemen (Startbeslissing of anders).
- Eind Q2 2025 peilt PZH de voortgang van de ontwikkeling van het gebiedsplan.
- Aan het einde van verkenningsfase, eind Q4 2025, ligt er in ieder gebied een gebiedsplan, al dan niet op basis van gebiedsbiedingen. De gebiedsplannen geven inzicht in wat, op welke termijn, tegen welke randvoorwaarden aan doelbereik gerealiseerd kan worden. Voor die doelen waar de provincie een heldere wettelijke en/of bestuurlijke verantwoordelijkheid heeft (Kaderrichtlijn Water, klimaatakkoord, Vogel- en Habitatrichtlijn) toetsen we of de plannen voldoende perspectief bieden op doelbereik. Indien er, op de schaal van Zuid-Holland, onvoldoende doelbereik is zullen we de gebiedsplannen moeten aanscherpen. Op basis van de gebiedsplannen gaan we met onder andere het Rijk, gemeenten en waterschappen in gesprek om de condities voor de uitvoering op orde te brengen, afspraken te maken over de fasering of over de inzet van

ander (niet financieel) instrumentarium. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het sturen via instellen van omgevingswaarden.

Herziening Omgevingsbeleid 2025: concretiseren beleidsinzet op vijf onderwerpen

Voor de herziening van het Omgevingsbeleid 2025 geldt het voornemen om medio 2025 de ontwerpherziening en de OER in GS worden besproken. Hierna volgt een inzageperiode van september/oktober 2025. Dit moet leiden tot vaststelling van de herziening 2025 door GS begin 2026. Hierna kan het vastgesteld worden door PS.

Verkenning inzet provinciaal instrumentarium

Om scherp te krijgen met welk provinciaal instrumentarium we het doelbereik dichterbij kunnen brengen starten we met een verkenning met name gericht op ons grond- en juridisch instrumentarium in aanvulling op de schaarse financiële middelen die we hebben.

Prioriteiten stellen in/tussen gebiedsprocessen

Op basis van de gebiedsprocessen en de focus van het nieuwe kabinet stellen we gedurende 2025 prioriteiten in/tussen gebieden. Waar kunnen we met beperkte middelen (geld/mensen/instrumenten) zo ver mogelijk komen? Waar kunnen we met generieke inzet voldoen? Bij voorkeur zijn er in de prioritaire deelgebieden (Rijks)middelen beschikbaar om – waar nodig – grotere systeemkeuzes te financieren. Als gaandeweg blijkt dat er noodzaak is om eerder te prioriteren zullen we dat doen. Dit hangt mede af van de mogelijkheden van inzet van ander instrumentarium dan geld om plannen te realiseren.

4 Participatie en rolneming

De heroriëntatie op het ZH-PLG en de hernieuwde aanpak zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de gebiedspartners. Er is zowel afstemming geweest op bestuurlijk niveau – bijvoorbeeld in de regiegroepen en via persoonlijk overleg – als op ambtelijk niveau, bijvoorbeeld in de diverse teams en werkgroepen die aan de slag zijn in de gebieden. Vrijwel alle partners hebben laten weten dat zij de meerwaarde zien van de integrale gebiedsgerichte aanpak voor het landelijk gebied, en dat zij dus verder willen met het ZH-PLG. Ook spraken veel partners de behoefte uit aan de coördinerende en verbindende rol die de provincie speelt binnen de samenwerking. Wij zetten de samenwerking met de partners via de regiegroepen, gebiedsteams en ambtelijke (beleids-)werkgroepen dan ook voort. Ook de klankbordgroep met een vertegenwoordiging van alle partners – oorspronkelijk opgezet om de totstandkoming van het Ontwerp ZH-PLG te begeleiden – krijgt een vervolg. Doel van deze klankbordgroep wordt nu om de vinger aan de pols te houden bij het uitwerken van de gebiedsplannen en eventuele aandachtspunten mee te geven zodat de bijdrage aan het doelbereik zo optimaal mogelijk is.

We zetten de beweging in de gebieden centraal. Dit doen we door te werken met gebiedsbiedingen, die uiteindelijk leiden tot een gebiedsplan. Dit proces is hierboven geschetst. Om helderheid te verschaffen over opgaven geven GS nadere bestuurlijke richting met ons provinciaal Omgevingsbeleid voor de thema's grondwaterstand veenweiden, boerenlandvogels, drukfactoren N2000, KRW en NH3-reductie. In juli 2025 zullen GS op basis van de OER en input vanuit de gebieden een voorstel doen voor beleidskeuzes.

5 Communicatiestrategie

Statenleden en leden van de regiegroepen worden per brief geïnformeerd over de uitkomsten van het traject rond heroriëntatie en hernieuwde aanpak ZH-PLG.

Voor Statenleden, pers en andere geïnteresseerden bieden we regelmatig updates over het ZH-PLG in de vorm van nieuwsberichten, excursies en kennisbijeenkomsten.